

Lärares bedömning, Bygga svenska, Skriva, åk 1–3. Exempel 3. Augusti 2018

Bedömningsmodellen i materialet *Bygga svenska* fokuserar på elevers lärande på ett andraspråk i ett skol-sammanhang. Materialet tar upp arbetsgången i undervisningen: *uppgift/aktivitet, elevprestation, bedömning, återkoppling* samt *exempel på undervisning och stöttning*. Bedömningar görs formativt med kännedom om undervisningen i det aktuella sammanhanget. Materialet är inte kopplat till centralt innehåll och kunskapskrav i något ämne utan beskriver språkutvecklingen från nybörjarnivå till avancerad nivå.

Detta exempel på bedömning är gjort av undervisande lärare i svenska som andraspråk och har diskuterats med kollegor. Syftet är att ge exempel på hur lärare kan gå tillväga. Det är *inte* ett exempel på dokumentation av bedömning. Elevproduktioner i alla ämnen kan bedömas av lärare i samarbete och materialets förslag till fortsatt undervisning kan vara underlag för gemensam planering.

Skrivuppgift

Eleven har fått i uppgift att skriva en argumenterande text om en egen åsikt, kopplad till skola och utbildning.

Eleven

Eleven är 8 år och går i åk 2. Modersmålet är grekiska. Eleven började i svensk skola i åk 1 och fick sin inledande läs- och skrivundervisning på modersmålet parallellt med svenska.

Undervisning, språkligt fokus

Skrivandet sker efter arbete med att uttrycka åsikter kopplade till skolan, och argument för och emot dessa.

- Eleverna samtalande i smågrupper där de valde ett av flera föreslagna ämnen, formulerad en åsikt och utvecklade argument för och emot åsikten. Fokus låg på att utveckla ordförråd/begrepp för att tala om det valda ämnet.
- Dekonstruktion av en argumenterande modelltext i helklass (önskemål om efterrätt i skolbispisningen):
 - Verb för att uttrycka åsikter (tycker, önskar, anser)
 - Fraser för att organisera argumentationen (för det första, för det andra, för det tredje, till sist)
 - Bindeord för att utveckla argumenten med konsekvenser (för att, därför att, eftersom)

Stöttning vid genomförandet

Texten är skriven enskilt, för hand, på lektionstid i klassrummet. Planscher med modelltexten, de aktuella verben och bindeorden fanns uppsatta i klassrummet.

Elevtext

Läraren börjar med att läsa igenom hela elevtexten: vad innehåller texten, vilken betydelse vill eleven skapa? Fokus ligger på att se vad som finns i texten, inte vad som saknas.

Gymnastik varje dag!

Jag tycker att gymnastik är bra för kroppen och att kanske alla barn i min skola gillar ha varje dag gymnastik. För det andra blir man stark och har väldigt tjocka muskler.

Till sist. Om nån komer och slår dig så har du muskler men det är förbjudet att barn slår, så då struntar och gå därifrån.

Därför tycker jag att alla barn i skolan ska ha gymnastik varje dag eftersom man får frisk luft i kroppen.

Analys, helhet

Analysen utgår från den övergripande beskrivningen (kapitel 4, Bygga svenska) av steg 4 och den övergripande beskrivningen av skriva (kapitel 6) steg 4 för årskurs 1–3.

Ur den övergripande beskrivningen i kapitel 4 av steg 4:

STEG 4 – MOT ETT AVANCERAT SPRÅK

Elever på steg 4 är på väg mot en åldersadekvat språkanvändning på sitt andraspråk. De deltar självständigt i klassrumsaktiviteter och uppvisar en breddad språklig repertoar, både när det gäller att skapa och ta del av talat och skrivet språk.

Eleverna har utvecklat sitt skolrelaterade ordförråd och de kan i talad och skriven svenska uttrycka sig med större säkerhet, precision och nyansering. De behärskar även i allt högre grad en språklig variation i förhållande till situationen och uppgiften. Det innebär att de, i relation till sin ålder och den årskurs de går i, kan producera längre och mer sammanhållen text som är utvecklad och fördjupad i förhållande till situationen och uppgiften. Elever på steg 4 förväntas också förstå och skapa mening i mer komplext talat och skrivet språk. De kan dock behöva hjälp med att hitta information som inte är utskrivnen eller uttalad, men som förväntas framgå av sammanhanget.

I takt med att de språkliga kraven ökar möter eleverna nya utmaningar, exempelvis alltmer komplexa strukturer, ett mindre frekvent ordförråd, underförstådda antaganden och högre krav på anpassning av språket till ämnet och situationen. Eleven behöver fortfarande genomtänkt och strukturerad språklig stöttning, vilket förutsätter ett nära samarbete mellan andraspråksläraren, modersmålsläraren och ämnesläraren. För äldre elever ökar de kognitiva och språkliga kraven snabbare än för yngre elever. Det stöd eleven får behöver därför vara individuellt anpassat och ta hänsyn till elevens ålder och tidigare erfarenheter och kunskaper. Eftersom yngre elever inte har kommit lika långt i sin kognitiva utveckling, och följaktligen inte heller står inför samma krav i den övriga undervisningen som äldre elever oftast gör, behöver förväntningarna på de yngre eleverna när det kommer till språklig variation, precision och komplexitet vara lägre än vad förväntningarna är för äldre elever på denna nivå.

Gymnastik varje dag!

Jag tycker att gymnastik är bra för kroppen och att kanske alla barn i min skola gillar ha varje dag gymnastik. För det andra blir man stark och har väldigt tjocka muskler.

Till sist. Om nån komer och slår dig så har du muskler men det är förbjudet att barn slår, så då struntar och gå därifrån.

Därför tycker jag att alla barn i skolan ska ha gymnastik varje dag eftersom man får frisk luft i kroppen.

Ur beskrivningen i kapitel 6, av steg 4 (åk 1–3):

På steg 4 skriver eleven texter med en större anpassning av språket till ämnet och situationen. Andraspråksdragen blir synliga först när eleven möter utmanande skrivuppgifter som fordrar att eleven formulerar komplexa tankar. Skrivuppgifter som är mindre kognitivt krävande kan ofta vara korrekt formulerade men däremot uppvisa en enkelhet när det kommer till meningsbyggnad och ordförråd. I takt med stigande ålder skriver eleven mer utvecklade och självbärande texter, vilket innebär att de kan förstås även utan att läsaren har kunskap om den situation som de har tillkommit i. Det är dock fortfarande vanligt med tankehopp. Eleven använder en fungerande interpunktion.

Lärares helhetsintryck

Eleven skriver en argumenterande text med en tydlig åsikt i syfte att försöka påverka den tilltänkta läsaren.

Texten är strukturerad med hjälp av sambandsord (för det andra, till sist).

Eleven kan uttrycka osäkerhet kring läsares uppfattning: *kanske alla barn i min skola gillar ha varje dag gymnastik* (modalitet)

Texten håller ihop väl, den avslutande meningen knyter an till inledningen och förstärker elevens åsikt.

Eleven har klarat av att skriva sin text med hög självständighet, endast med stöttning i form av planchererna på väggen.

Analys utifrån observationspunkterna för steg 4, skriva, årskurs 1–3

Analysen utgår från observationspunkterna som tillhör skriva, årskurs 1–3, steg 4 (kapitel 6, Bygga svenska). Observationspunkterna på steg 3 och 5 kan också vara bra att titta på, speciellt om någon punkt på steg 3 fortfarande har varit aktuell att arbeta med.

Gymnastik varje dag!

Jag tycker att gymnastik är bra för kroppen och att kanske alla barn i min skola gillar ha varje dag gymnastik. För det andra blir man stark och har väldigt tjocka muskler.

Till sist. Om nån komer och slår dig så har du muskler men det är förbjudet att barn slår, så då struntar och gå därifrån.

Därför tycker jag att alla barn i skolan ska ha gymnastik varje dag eftersom man får frisk luft i kroppen.

Steg 4, skriva (åk 1–3)	
Observationspunkter	Analys
skriver texter med en varierad meningsbyggnad med hjälp av bisatser, infinitivfraser och anföring	Varierad meningsbyggnad. Samordande huvudsatser: <i>och, men</i> Bisatser inleds med <i>att, om, eftersom</i> Direkt anföring: <i>jag tycker att</i>
använder olika satsdelar i temaposition	Bindeord: <i>För det andra, så, om</i> Adverbial: <i>då, därför</i>
skriver texter med en varierad textbindning, till exempel genom att uttrycka temporala samband	Varierad textbindning med bindeord/ konjunktioner och adverbial.
skapar dramatik i berättelser med berättartekniska grepp som idiomatiska uttryck och upprepning	Fokus i argumenterande text: skapa engagemang, förmedla en åsikt: <i>förmedlar en åsikt, uttrycker sig sakligt men utan förstärkande uttryck</i>
använder nu även utbyggda nominalfraser med efterställda bestämmingar	<i>Alla barn i min skola, väldigt tjocka muskler, alla barn i skolan, frisk luft i kroppen</i>
använder flerordsuttryck och partikelverb	<i>varje dag, frisk luft i kroppen</i>

Analys utifrån vanliga andraspråksdrag, steg 4 skriva, årskurs 1–3

I en analys kan det också vara relevant att se på typiska andraspråksdrag som är vanliga på det aktuella steget (liksom stegen före och efter) för att sedan välja ut några att arbeta med i undervisningen.

Gymnastik varje dag!

Jag tycker att gymnastik är bra för kroppen och att kanske alla barn i min skola gillar ha varje dag gymnastik. För det andra blir man stark och har väldigt tjocka muskler.

Till sist. Om nån komer och slår dig så har du muskler men det är förbjudet att barn slår, så då struntar och gå därifrån.

Därför tycker jag att alla barn i skolan ska ha gymnastik varje dag eftersom man får frisk luft i kroppen.

Steg 4, skriva (åk 1–3)

Typiska andraspråksdrag	Analys
Avvikande kongruensböjning	Nej, eleven klarar kongruens, t.ex. <i>min skola</i> .
Avvikande tempusbruk	–
Avvikande tempusformer	<i>slår / slåss</i>
Överanvändning av vanliga betydelsvaga verb	<i>Har väldigt tjocka muskler (får väldigt tjocka muskler)</i>

Eleven uttrycker flera komplexa tankar med de uttryck och grammatiska former som hen känner till.

T.ex: *kanske alla barn i min skola gillar ha varje dag gymnastik*

för att uttrycka: *kanske skulle alla barn i min skola gilla att ha gymnastik varje dag.*

Skriva, steg 4, årskurs 1–3, mall för sammanställning och underlag för återkoppling – Sammanställning av elevens språkutveckling

Återgivande text efter arbete med ...

- x till största del
- / delvis
- saknas

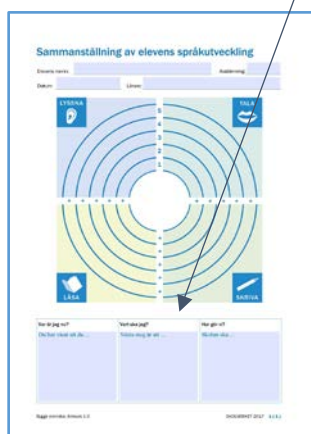
SKRIVA	
Eleven	
skriver texter med en varierad meningsbyggnad med hjälp av bisatser, infinitivfraser och anföring, till exempel <i>Grudan är duktig på att sima; Jag frågade han om han kunde hjälpa mig att hitta bollen</i>	x
använder olika satsdelar i temaposition, till exempel <i>Den har långa kraftiga bakben och därför kan den lätt fly</i>	x
skriver texter med en varierad textbindning, till exempel genom att uttrycka temporala samband med uttryck såsom <i>efter en stund, först efter ett tag, lite senare</i>	x
skapar dramatik i berättelser med berättarteckniska grepp som idiomatiska uttryck och upprepning, till exempel <i>Det vatnades i munnen på draken; rödare och rödare</i>	–
använder nu även utbyggda nominalfraser med efterställda bestämningar, till exempel <i>En kung som hade en prinsessa; öron utan hårstrån</i>	x
använder flerordsuttryck, till exempel <i>han skulle ut och rida</i> , och partikelverb, till exempel <i>somnade om, flög iväg</i>	x

Mallen för sammanställning kan användas på flera sätt:

- För en uppgift med noteringar om alla elever i gruppen. Då behövs eventuellt mallar för flera steg.
- För att följa en elevs skrivande i flera uppgifter med t.ex. olika grad av stöttning, i olika genrer och ämnen.

För att fylla i underlaget för återkoppling, *Sammanställning av elevens språkutveckling*, behövs fler texter/prestationer för att se hur långt eleven har kommit i sitt skrivande.

Om man skulle använda underlagets frågor för ett samtal om texten skulle lärarens anteckningarna kunna se ut så här:

1. Var är jag nu?

Du visar att du på egen hand kan skriva en text där du uttrycker en åsikt med argument som stödjer åsikten. Läsaren kan ta ställning till om han eller hon vill hålla med dig.

2. Vart ska jag?

Du ska bli ännu bättre på att argumentera. För att göra det ska vi arbeta med hur bindeorden kan hjälpa dig att bli vassare. Vi ska också träna på hur du kan påverka läsaren att tycka som du genom att använda ord som gör att texten blir mer spännande att läsa.

3. Hur gör vi?

- Läs insändare och se hur andra skriver sina texter.
- Träna på att skriva argument och använda bindeord (eftersom, på så vis, för att) som utvecklar dina argument.
- Träna på att använda evaluerande ord som *superviktigt, häftigt, ännu bättre*.

Skriva, steg 4, årskurs 1–3, exempel på undervisning & stöttning som kan passa den aktuella eleven och gruppen

Förslagen utgår från **Exempel på undervisning & stöttning** som tillhör steg och från analyser av den aktuella elevens och andra elevers texter i samma uppgift.

Steg 4:

Exempel på undervisning och stöttning

- Närläs och samtala om olika typer av texter, till exempel vad som skiljer ett recept (eller ordningsregler) från en beskrivande text om grodan.
- Ge eleverna modeller för hur man kan uttrycka åsikter. Hur uttrycks till exempel åsikter i sms, läromedel och tidningar? Finns det likheter och skillnader?
- Arbeta med grammatiska strukturer i elevernas egna texter. Uppmärksamma till exempel referensbindningen i en text genom att ringa in textens substantiv och pronomen och rita pilar från pronomenet till substantivet det syftar på. Kan substantiven bytas ut enbart mot pronomen? Vad händer då med förståelsen av texten? På motsvarande sätt kan gruppen även ringa in alla verb i en text, exempelvis en saga, formulera om dem i presens och uppmärksamma vad som händer med texten.

Lärarens noteringar inför kommande arbetsområden:

- Hitta bra insändare att läsa och dekonstruera (språkfokus: bindeord, evaluerande språk)
- Jämföra argumenterande texter med beskrivande texter (som vi jobbat med tidigare), viktigt att de handlar om samma ämne
- Det evaluerande språket, arbeta i smågrupper med att förstärka ord och använda idiomatiska uttryck på olika sätt, t.ex. jag är glad/trött/hungrig/ledsen/arg (*lite, mycket, jätte etc*)
- Sätta ihop isärklippta meningar med argument, bindeord samt konsekvenser